

Współczesna Gospodarka

Contemporary Economy
Electronic Scientific Journal
www.wspolczesnagospodarka.pl

Vol. 6 Issue 2 (2015) 63-68
ISSN 2082-677X

RYNEK PRACY – UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE

Wojciech Truszkowski

Streszczenie

W niniejszym opracowaniu przeanalizowano regionalne zróżnicowanie rynku pracy w okresie od 2005 do 2015 roku. Dokonano tego na przykładzie województw wielkopolskiego i podkarpackiego. W Polsce istnieją znaczne różnice pomiędzy poszczególnymi województwami, na poziom bezrobocia w każdym z nich ma wpływ wiele różnych elementów. Celem artykułu było pokazanie, że także zaszłości historyczne determinują aktualną sytuację gospodarczą. Autor wskazał możliwe zależności między aktualną sytuacją na rynku pracy, a uwarunkowaniami historycznymi. Zaproponowane zostały również działania mające na celu poprawę sytuacji gospodarczej w regionie.

Słowa kluczowe: rynek pracy, bezrobocie, wpływ doświadczeń historycznych

Wstęp

Ludzie zawsze postrzegani byli przez pryzmat pochodzenia, gdzie się urodzili, gdzie się wychowali i skąd pochodzą ich przodkowie. Historia Polski jest bardzo bogata, a każdy region charakteryzuje się znaczną odmiennością doświadczeń historycznych, każdy z regionów ulegał wpływom innych kultur. Istnieje też wiele stereotypów o każdym z regionów, i tak np. Wielkopoleanie uważani są za ludzi gospodarnych przedsiębiorczych i oszczędnych w przeciwieństwie do Małopolan (szczególnie wschodnich), których uważa się za osoby mocno hołdujące tradycji, rodzinne ale przez to też nie skore do szukania szans z dala od domu¹. Celem niniejszego artykułu jest pokazanie, że zaszłości historyczne determinują aktualną sytuację gospodarczą. Omówiona zostanie sytuacja w wybranych regionach kraju. Autor wskaże istniejące stereotypy i przedstawi rynek pracy oraz strukturę gospodarczą regionów. Czytelnik dowie się, czy bezrobocie może być zależne od uwarunkowań historycznych, zapozna się też z propozycją działań prowadzących do pozytywnych zmian.

---

¹ K. Szmyd, *Chłopski etos Podkarpacia a nowoczesność*, (w:) Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu, red. F. Leśniak, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Krośnieńskiej, Krosno 2012

1. Uwarunkowania historyczne

Autor w niniejszej pracy skupił się na dwóch województwach, wielkopolskim i podkarpackim. Region poznański przez wiele lat znajdował się w granicach Prus, z kolei przemyski w granicach Austrii. Wpływy tych kultur, w przypadku Przemyśla dodatkowo wpływy kultur wschodnich miały znaczny wpływ na te regiony. Polityka państw zaborczych także znacząco wpływała na losy obu regionów. Wielkopolanie wykorzystywali reformy Prus, aby przetrwać germanizację, czuli się zmuszeni do rywalizacji i współpracy ze społecznością niemiecką, gdy Przemyśl w tym czasie pozostawał na dalekiej prowincji, bez większego znaczenia przemysłowego i kulturowego dla Austrii.

Poznań to stolica Wielkopolski powszechnie uważanej za jeden z najgospodarniejszych regionów Polski. Prusy dążyły do pełnej asymilacji mieszkańców wcielonych terenów Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wbrew oczekiwaniom państw zaborczych można powiedzieć, że twarda polityka wpłynęła na szybszy rozwój świadomości gospodarczej mieszkających tam Polaków². Polacy zrozumieli, że z tak silną akcją germanizacyjną mogą sobie poradzić tylko poprzez rozwój gospodarczy.

Przemyśl zaraz po przejściu pod panowanie Austrii wszedł w okres stagnacji, liczne wyburzenia doprowadziły do pogorszenia warunków rozwojowych. Dodatkowo katastrofy w postaci powodzi, zarazy i głodu doprowadziły region do zacoferania gospodarczego. Władze austriackie nie prowadziły tak wrogiej Polakom polityki jak władze Prus, ale z drugiej strony nie zależało im także na rozwoju gospodarczym tego regionu. Dopiero w drugiej połowie XIX wieku wraz z otwarciem połączeń kolejowych z Wiedniem, Krakowem, Lwowem oraz Budapesztem nastąpił okres ożywienia gospodarczego. Tereny te jednak po dziś dzień w znacznej mierze pozostały terenami rolniczymi pozbawionymi wielkiego przemysłu.

2. Analiza wybranych danych o województwach

Zamieszczona poniżej tablica 1. przedstawia zestawienie porównujące rynek pracy omawianych województw na tle kraju. Wyraźnie widać, że mieszkańcy województwa wielkopolskiego radzą sobie na rynku pracy zdecydowanie lepiej niż mieszkańcy województwa podkarpackiego, którzy to lokują się poniżej średniej krajowej.

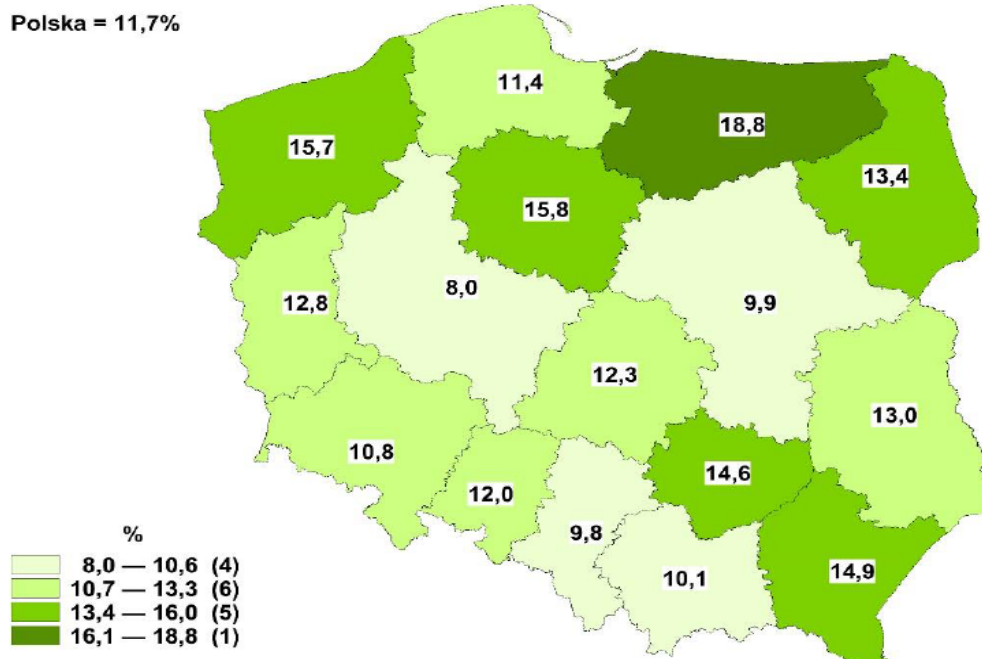
Tablica 1. Rynek pracy w latach 2005, 2010 i 2013

	Bezrobotni zarejestrowani (w tys.)			Stopa bezrobocia (w %)			Stopa długotrwałego bezrobocia (w %)
	2005	2010	2013	2005	2010	2013	2013
Polska	2773,0	1954,7	2157,9	17,6	12,4	13,4	7,2
Województwo wielkopolskie	211,4	135,2	144,8	14,6	9,2	9,6	9,6
Województwo podkarpackie	164,0	142,3	154,2	18,5	15,4	16,3	4,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rocznika Statystycznego Województw 2014*, Główny Urząd Statystyczny.

² Kozłowski J., *Wielkopolska pod zaborem pruskim w latach 1815-1918*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2006.

STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO Stan w końcu marca 2015 r.

Rysunek 1. Stopa bezrobocia rejestrowanego, marzec 2015

Źródło: D. Filar, *Rynek pracy, bezrobocie*, Sopot 2015.

Analizując dane dotyczące bezrobocia można łatwo dostrzec różnice pomiędzy poszczególnymi regionami. W ostatnich latach widać wyraźną poprawę, jednak należy stwierdzić że tempo zmian jest zdecydowanie większe w województwie wielkopolskim. Najnowsze dane z marca 2015 roku, które przedstawia rysunek 1. potwierdzają zaobserwowaną wcześniej tendencję. Widać jednak też wyraźnie iż województwo podkarpackie dopiero w marcu 2015 roku osiągnęło poziom bezrobocia notowany w województwie wielkopolskim już w 2005 roku.

Stopień uprzemysłowienia gospodarek obu województw można rozróżnić na podstawie danych zawartych w tabeli 2. Obrazuje ona które gałęzie gospodarcze w danym regionie są dominujące, a na które kładziony jest mniejszy nacisk.

Tablica 2. Struktura zatrudnienia w % w 2013 roku

	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel, transport, zakwaterowanie i gastronomia	Finanse, ubezpieczenia i nieruchomości	Pozostałe usługi
Polska	17,1	26,3	24,4	4,0	28,2
Województwo wielkopolskie	15,6	30,8	25,4	3,3	24,9
Województwo podkarpackie	32,8	24,2	17,5	2,0	23,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rocznika Statystycznego Województw 2014*, Główny Urząd Statystyczny.

Dokładnie widać, że województwo podkarpackie jest regionem rolniczym w przeciwieństwie do wielkopolskiego, w którym to przemysł i budownictwo zagospodarowuje największą

rzeszę osób aktywnych zawodowo. Uwagę zwraca także niewielki, w porównaniu z wielkopolskim, odsetek osób zatrudnionych w województwie podkarpackim w handlu, transporcie, zakwaterowaniu i gastronomii. Może to świadczyć o olbrzymim, nie wykorzystanym potencjale rozwoju gospodarki nastawionej na turystów.

Biorąc pod uwagę tak znaczną ilość mieszkańców województwa podkarpackiego zatrudnionych w rolnictwie warto przyjrzeć się gospodarce rolnej (tablica 3. i 4.).

Tablica 3. Zatrudnienie w rolnictwie i użytki rolne w 2013 roku

	Pracujący w rolnictwie (w tys.)	Użytki rolne	
		w tys. ha	% powierzchni gospodarstw rolnych
Polska	2382,1	14609,2	88,6
Województwo wielkopolskie	213,6	1748,2	91,0
Województwo podkarpackie	259,7	584,1	85,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rocznika Statystycznego Województw 2014*, Główny Urząd Statystyczny.

Tablica 4. Gospodarka rolna w 2013 roku

	Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego (w ha)	Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik (w ha)	Zużycie nawozów na 1 ha (w kg)
Polska	10,7	10,2	133,0
Województwo wielkopolskie	13,7	11,3	151,1
Województwo podkarpackie	5,0	6,1	74,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rocznika Statystycznego Województw 2014*, Główny Urząd Statystyczny.

Rolnicy w województwie wielkopolskim dysponując praktycznie 3 krotnie większym arealem, wykorzystują go w większym stopniu niż rolnicy z podkarpacia, tzn. że mniej ziemi leży ugorom. Gospodarstwa rolne w Wielkopolsce są także prawie 3 razy większe niż w województwie podkarpackim, przyczynia się to m. in. do wydajności wykorzystania sprzętu rolniczego, co wyraźnie widać we wskaźniku „Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik”. Trudno sobie też wyobrazić nowoczesne rolnictwo bez nawozów, dwukrotnie mniejsze ich zużycie w przeliczeniu na 1 hektar w województwie podkarpackim może oznaczać przywiązanie do bardziej tradycyjnych sposobów uprawy ziemi. Przy tym wszystkim nie można nie zauważyć mniejszego zatrudnienia w województwie wielkopolskim w tej gałęzi gospodarki, co przy znacznie większym areale obrazuje nam możliwości modernizacji gospodarki rolnej podkarpacia i zasilania przez nadmiarowych pracowników innych gałęzi gospodarki, np. wspomianej wcześniej turystyki.

Tablica 5. Podmioty gospodarki narodowej³ na 10 tys. ludności, w latach 2005, 2010 i 2013

	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej			Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą			Ogółem		
	2005	2010	2013	2005	2010	2013	2005	2010	2013
Polska	220	251	288	728	764	769	948	1015	1057
Województwo wielkopolskie	211	242	283	801	847	865	1012	1089	1148
Województwo podkarpackie	146	160	182	517	557	568	663	717	750

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rocznika Statystycznego Województw 2014*, Główny Urząd Statystyczny.

Analizując statystyki zarejestrowanych firm w obu regionach (tablica 5.), można porównać gospodarczość mieszkańców tych województw. Tutaj wyraźnie dominują mieszkańcy Wielkopolski, potwierdzając tym samym stereotyp gospodarza Wielkopolanina.

3. Możliwe działania

Autor niniejszego opracowania dostrzega możliwość poprawy sytuacji na rynku pracy w województwie podkarpackim poprzez rozwój potencjału turystycznego regionu. Nie brakuje w województwie atrakcji turystycznych, można tam znaleźć m. in. jedyne w Polsce Muzeum Dzwonów i Fajek w Przemyślu, Fort Pancerny „Borek”, Twierdzę Przemyśl, Muzeum Przemysłu Naftowego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce, podziemne trasy turystyczne w Jarosławiu i Rzeszowie, a także liczne zamki i pałace.

W celu poprawy na rynku pracy województwa podkarpackiego należałoby zmobilizować mieszkańców do większej mobilności, uzmysłowić im, że w dużej mierze to od nich samych zależy jak będzie się im żyło, wzbudzić w nich pomysłowość i odwagę do otwierania własnych biznesów poprzez edukację, udogodnienia i ulgi dla nowych przedsiębiorców. Trzeba by także w początkowym okresie wspomóc osoby przedsiębiorcze poprzez łatwy dostęp do porad ekonomicznych i prawnych oraz system ulg.

Potrzebny jest rozwój bazy turystycznej oraz ukierunkowanie usług na obsługę turystów. Przy tym wszystkim koniecznym jest zadbanie o reklamę i promocję regionu, mającą na celu ściągnięcie zarówno turystów jak i inwestorów, tu jest duże pole do działania dla władz jak też i organizacji pozarządowych.

Zakończenie

Celem niniejszego opracowania było pokazanie wpływu na wysokość bezrobocia historycznych uwarunkowań. Przedstawione zagadnienia pokazują wyraźnie, że bezrobocie po części jest determinowane także przez historię regionu. Należy mieć świadomość, że temat poruszony w niniejszej pracy nie został wyczerpany. Zasluguje on jednak na pełną analizę, aby to uczynić należy zająć się dokładnie poszczególnymi gminami wchodzącymi w skład regionów. Zbadać strukturę bezrobocia, uprzemysłowienie, możliwości rozwoju. Dopiero wtedy będzie można wskazać wszystkie czynniki determinujące rynek pracy.

Autor wykazał, że funkcjonujące stereotypy potrafią trafnie obrazować cechy społeczności, choć nie powinny być uogólniane i każdy człowiek zasługuje na własną, indywidualną opinię.

³ Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Dzięki działaniom edukującym społeczeństwo w regionie oraz promującym region w kraju jak i za granicą można w dłuższej perspektywie osiągnąć poprawę na rynku pracy.

Autor dowiódł, że historia ma wpływ na aktualną sytuację na rynku pracy, jednocześnie wykazał też, że możliwe są zmiany, do których konieczne są jednak zdecydowane, wspólne działania władz lokalnych i krajowych.

Literatura

1. Filar D., *Rynek pracy, bezrobocie*, Sopot 2015
2. Kozłowski J., *Wielkopolska pod zaborem pruskim w latach 1815-1918*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2006
3. *Rocznik Statystyczny Województw 2014*, Główny Urząd Statystyczny
4. Szmyd K., *Chłopski etos Podkarpacia a nowoczesność*, (w:) *Krosno. Studia z dziejów miasta i regionu*, red. F. Leśniak. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Krośnieńskiej, Krosno 2012

LABOR MARKET - HISTORICAL DETERMINANTS

Summary

This paper presents regional differences in the labor market between 2005 up to 2015. This was done on the example of wielkopolskie and podkarpackie voivodships. In Poland there are significant differences between voivodships, the level of unemployment in each of them depends on many different factors. The aim of the article was to show that also historical events had determined the current economic situation. An author pointed out possible connections between the current situation on the labor market and historical determinants, and proposed actions aimed at improving the economic situation in the region.

Keywords: labor market, unemployment, impact of historical events

Wojciech Truszkowski
doktorant Wydziału Ekonomicznego
Uniwersytet Gdański
e-mail: wojciech.truszkowski@wp.pl